

Lauksaimniecības stratēģiskā nozīme laukos

LR Zemkopības ministrs Atis Slakteris
2001.gada 4.februāris

Lauksaimniecība – lauku ekonomikas mugurkauls

Šodien par:

- ✓ Interesēm lauksaimniecībā**
- ✓ Konkurētspēju kā sistēmas ilgtspējības pamatu**
- ✓ Īsi par pašreizējās lauksaimniecības un lauku politikas rezultātiem**
- ✓ Bet galvenais – par darāmo**

Kam un kādas intereses ir lauksaimniecībā? Sabiedrībai:

Valsts intereses:

- **Nodarbinātība;**
- **Bruto pievienotā vērtība;**
- **Pārtikas apgādes stabilitāte un kvalitāte;**
- **Ārējās tirdzniecības deficīta mazināšana.**

Pašvaldību intereses:

- **Nodarbinātība un ienākumu nodrošināšana nodarbinātajiem lauksaimniecībā;**
- **Ekonomiski aktīvo cilvēku piesaistes veicināšana;**
- **Citādi neizmantojamo resursu izmantošana (zeme);**
- **Vides uzturēšanas funkcija;**
- **Ekonomiskās vides pamata radīšana.**

Kam un kādas intereses ir lauksaimniecībā? – indivīdiem:

Lauksaimnieku:

- **Nodrošināt savai ģimenei pieņemamu ienākumu līmeni;**
- **Izmantot racionāli īpašumā esošos resursus;**
- **Izmantot racionāli savas zināšanas un pieredzi.**

Visu lauku iedzīvotāju:

- **Nodarbinātības iespējas, ja nākas zaudēt darbu;**
- **Piepelnišanās iespējas sezonālajos darbos;**
- **Papildus ienākumu no lauksaimnieciskās ražošanas iespējas.**

Interešu un iespēju saskaņošana – attīstības faktors

**Ko mēs, Latvijas cilvēki, varētu gribēt no
savas zemes lauksaimniecības nākotnē?**

- veselīgu un lētu pārtiku
- tīru vidi
- skaistu ainavu

✓ **Ja sabiedrība no lauksaimniekiem ko gaida –
jārespektē arī lauksaimnieku vēlmes
apmierināt savas intereses.**

**Vai mūsu vēlmju piepildījumam ir
ekonomiskais pamats?**

Ekonomika un konkurētspēja

Ekonomikas attīstības pamatā - konkurētspēja

Konkurētspēja ir ražotāja :

- ilgstoša spēja gūt peļņu un saglabāt noteiktu tirgus daļu vai
- spēja bez zaudējumiem piegādāt preces un pakalpojumus vēlamajā laikā, vietā, kvalitātē un kvantitātē, par patērētājam vēlamo cenu

Tāpēc

- lauksaimniecības attīstība un
 - šīs nozares stratēģiskā nozīme laukos
- būs atkarīga tikai un vienīgi no nozares konkurētspējas.

Ekonomika un konkurētspēja (2)

Kas nosaka konkurētspēju?

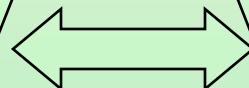
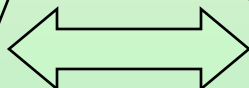
Uzņēmuma
(arī teritorijas)
konkurētspēja

Nosacījumi

Dabas dotie

Indivīda
spēja.
Vēlmes?

Valsts dotie

Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju un “teritorijas novecošana”, 1997.gada dati

Rajons, pilsēta	Iekšzemes kopprodukts (%) pret vid. vērtību valstī	Iedzīvotāju skaits virs darbaspējas vecuma (%)
Ventspils	375	19,9
Rīga	149	23,3
Rīgas rajons	95	20,3
Vid. Valstī	100	22,5
Krāslavas rajons	35	24,6
Ludzas rajons	35	29,2
Rēzeknes rajons	26	27,7

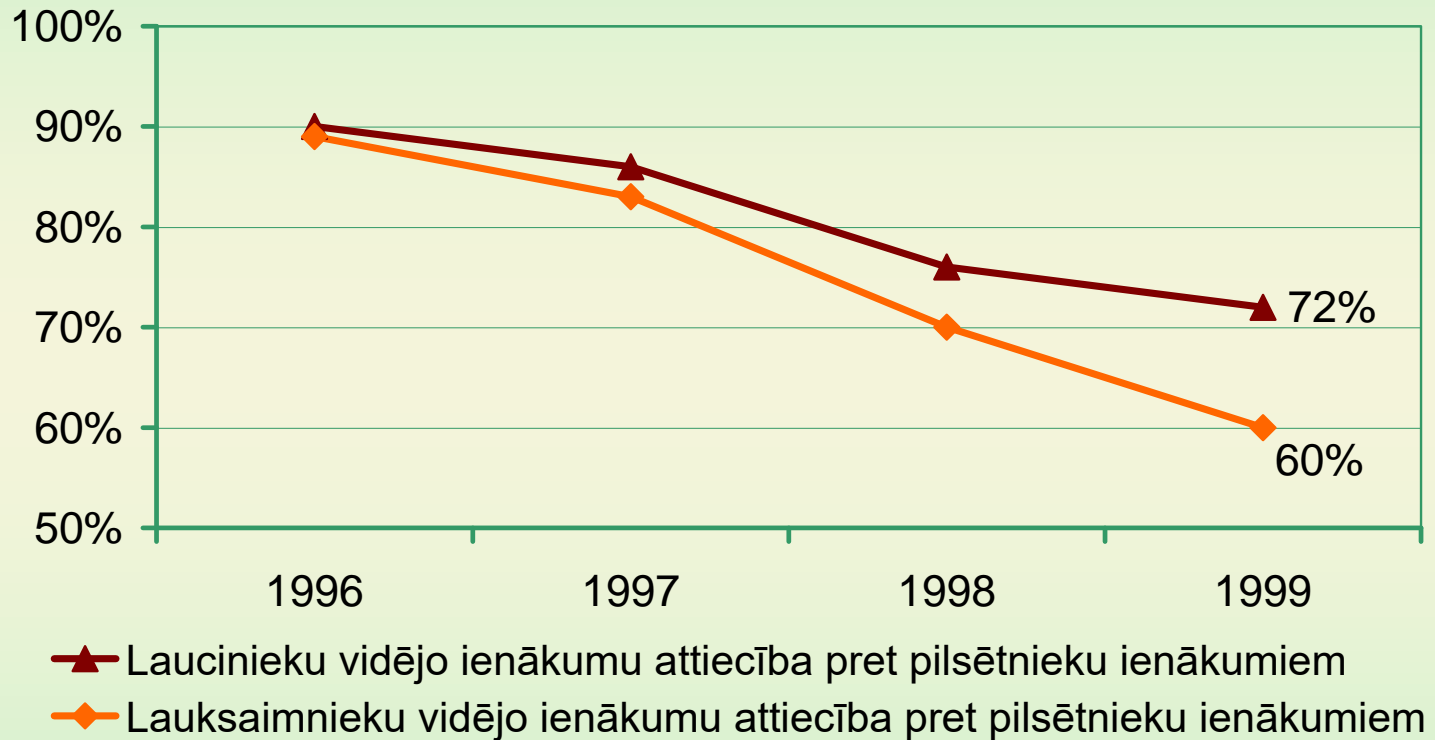
Lauksaimniecības sektors 2000.gadā

Nosaukums	Gala produkts milj. Ls	Izmaiņas pret 1999. (%)		
		Daudzums	Cena	Vērtība
PRODUKCIJA, kopā	190.2	1	6	7
AUGU PRODUKTI	53.5	-4	0	-4
DZĪVNIEKU PRODUKTI	122.0	3	9	12
RESURSU IZLIETOJUMS	97.2	-3	6	3
BRUTO PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA	93.0	2	9	12

Lauksaimniecības politika ir devusi savus rezultātus

Kā varētu justies lauksaimnieks Latvijā?

Lauksaimnieku un lauku iedzīvotāju ienākumu novērtējums (pēc CSP Mājsaimniecību budžetiem)

No kā veidojas lauksaimnieku ienākumi ?

	1996	1997	1998	1999
Natūras īpatsvars kopējos lauku mājsaimniecību ienākumos	0,29	0,25	0,24	0,2
Natūras īpatsvars lauku mājsaimniecību ienākumos no lauksaimniecības ražošanas	0,85	0,79	0,84	1,1
Sociālo maksājumu daļa kopējos lauksaimnieku ienākumos	0,4	0,43	0,46	0,62

Daži pragmatiski secinājumi

- ✓ Lauksaimniecības, kā darbaspēka un uzņēmēju piesaistes avota konkurētspēja salīdzinājumā ar citām nozarēm ir ierobežota
 - valstu atbalsta politiku konkurences ietekme;
- ✓ Lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits turpinās samazināties.
- ✓ Jaunatne un darbaspējīgie iedzīvotāji dodas prom no laukiem un laukus sagaida “*novecošana*”.

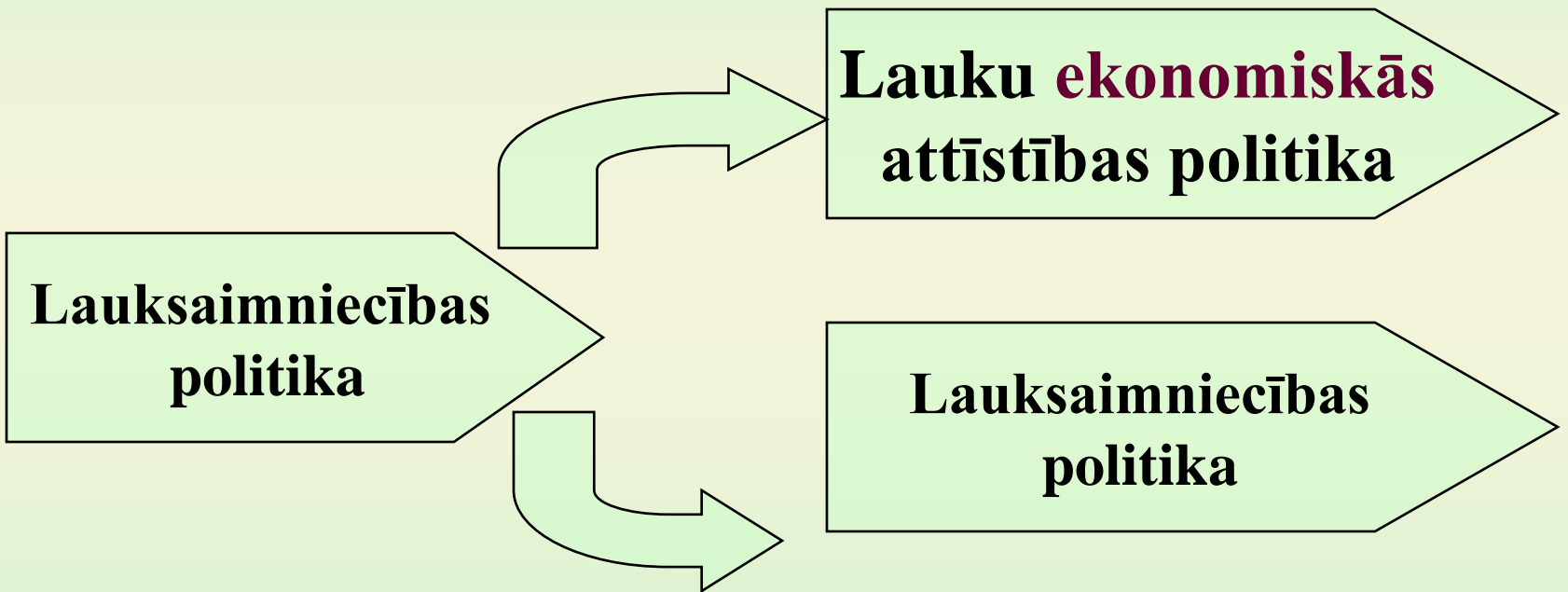
Vai mēs ar to samierināsimies?

Ko darīt?

- ✓ **Jāatrod veids, kā tuvināt lauksaimnieku un arī citu lauku iedzīvotāju ienākumus vidējam ienākumu līmenim valstī**
- ✓ **Kā to panākt?**
Jāveicina ekonomisko aktivitāti
- ✓ **Vai tam vajadzīga sabiedrības (valsts) iejaukšanās ?**
 - **liberālās (neiejaukšanās) politikas sekas jūs jau redzējāt**

Kā to darīt?

Kādai būt tālākai lauku ekonomiskās attīstības politikai ?

Kompleksai:

- **Infrastruktūra**
 - Telekomunikācijas, Ceļš, Enerģija
- **Investīciju atbalsts**
 - Kredītlīnijas, garantijas, līdzfinansēšana
- **Cilvēki**
 - Kvalifikācija, sociālie pakalpojumi, iespējas

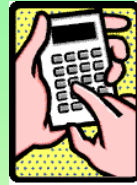
Motivējošai

- Ir iespēja, dari darbu, gūsti augļus

Reālai:

- **Bez finansu resursiem (reālas naudas) nekas nenotiek!**

Resursi?

- ✓ **Lauku vispārekonomiskās attīstības atbalsta apjomu – vismaz līdzvērtīgu lauksaimniecības atbalsta apjomam.**
- ✓ **No kurienes:**
 - **Privatizācija -Latvijas kuģniecība,**
 - **Lauku dabas resursu izmantošanas maksa - celmu nauda**
 - **Valsts aizņēmums**

Vai lauku un lauksaimniecības politikas ir antagonismi?

- ✓ Bez attīstītas lauku infrastruktūras laukos negribēs dzīvot arī lauksaimnieki.
- ✓ Vieni paši viņi šo infrastruktūru uzturēt nespēs.
- ✓ Līdz ar to atbalsts laukiem ir arī papildus atbalsts lauksaimniecībai.

